

Література:

1. Казначейська система виконання бюджету: навч. посіб. / В.І. Стоян, В.М. Русін. – Тернопіль: Астон, 2015. – 372 с.
2. Зарубіжний досвід функціонування органів Казначейства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kniga.scienceontheweb.net/214-zarubejnyiy-opyit-funktsionirovaniya-18366.html>.
3. Загальна характеристика зарубіжних казначейських систем [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/1018040664176/finansy>.
4. Казначейська система: підруч. / В.І. Стоян, О.С. Даневич, М.І. Мац. – Вид. 3-тє, [зміненою доповнено]. – Тернопіль: Вид-во «Центр учбової літератури», 2014. – 727 с.

Пінчук Альона

*Студентка групи ФУДзм-11
Науковий керівник – к.е.н., доцент Сидор І.П.*

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Зважаючи на проголошення України соціально-орієнтованою державою постає питання щодо ефективності виконання її соціальної функції, яка передбачає забезпечення високих стандартів рівня та якості життя громадян. При цьому все більшого значення набуває ефективна бюджетна політика, здатна сприяти створенню необхідного середовища задля успішного функціонування і розвитку соціальної сфери. Особливо гостро дана тема постає сьогодні в умовах постійного зростання бідності населення, майнового розшарування суспільства, погіршення стану здоров'я громадян, зниження якості надання соціально значимих послуг, що створює підґрунтя для виникнення нових та загострення існуючих соціальних ризиків. Зважаючи на вище зазначене сумнівним видається доцільність використання діючого механізму бюджетної політики у фінансуванні та сприянні розвитку соціальної сфери [2].

Бюджетна політика держави – це діяльність органів державної влади, державного управління та місцевого самоврядування з визначення стратегічної мети, напрямів, завдань і пріоритетів розвитку бюджетних відносин та засобів бюджетної тактики для їх досягнення і застосування [4].

На практиці бюджетна політика проявляється шляхом формування бюджету держави, його збалансування та розподіл бюджетних коштів, і до бюджетної політики відносять визначення засад бюджетного устрою країни, бюджетної системи та міжбюджетних відносин [6].

Термін «бюджетна політика» має різнобічне змістове наповнення. Здебільшого сутність бюджетної політики розглядається з позиції суб'єктивізму як сукупність дій і заходів держави та інших суб'єктів фінансових відносин з метою розробки пріоритетних напрямів, вирішення чи досягнення конкретних завдань соціально-економічного розвитку держави. Водночас не можна відкидати об'єктивні витoki характерні для бюджетної політики як явища, що формується і реалізується у реальному економічному середовищі в межах об'єктивних економічних відносин та дії економічних законів розвитку суспільства.

Як зазначає Сергієнко Л.К., поєднання та взаємозв'язок об'єктивного і суб'єктивного визначає єдність бюджетної політики, при цьому кожна складова зберігає свою самостійність як окремий елемент, перший із яких функціонує у базисі, а інший – у надбудові. Неврахування такої структури може спричинити негативний вплив на економічне середовище в цілому [4, с. 740].

Бюджетна політика спрямована на оптимізацію формування бюджетних доходів, використання бюджетних ресурсів, управління дефіцитом бюджету та державним боргом, узгодження загальнодержавних і місцевих інтересів у сфері міжбюджетних відносин з метою забезпечення ефективності державних інвестицій та соціальної справедливості в процесі перерозподілу національного доходу. З огляду на це бюджетна політика включає чотири базові складові: політику у сфері доходів бюджету; видатків бюджету; бюджетного дефіциту та державного боргу; бюджетного регулювання та міжбюджетних відносин.

Розглядаючи бюджетну політику у соціальній сфері необхідно відмітити, що серед її складових прямиий вплив на функціонування соціальної сфери здійснює політика у сфері видатків бюджету та політика бюджетного регулювання і міжбюджетних відносин. Політика у сфері видатків бюджету сприяє забезпеченню прямого бюджетного фінансування соціальної сфери, а політика у сфері бюджетного регулювання і міжбюджетних відносин сприяє розподілу трансфертних платежів для забезпечення функціонування закладів і установ соціальної сфери шляхом перерозподілу бюджетних коштів.

Політика у сфері доходів бюджету та бюджетного дефіциту і державного боргу опосередковано впливає на функціонування соціальної сфери через формування фінансової основи для виконання покладених на державу функцій шляхом мобілізації бюджетних ресурсів та здійснення запозичень.

Досліджуючи формування і реалізацію бюджетної політики у соціальній сфері Овчарова Н.В. визначає сутність державної політики в соціальній сфері як складову фінансової політики країни, яка забезпечує реалізацію соціальної функції держави щодо виконання державних

соціальних гарантій через комплекс заходів та дій уповноважених органів державної влади з управління бюджетними відносинами, які виникають при формуванні, розподілі та перерозподілі бюджетних ресурсів у соціальній сфері з метою досягнення стратегічних соціальних цілей суспільства, що сприяють підвищенню рівня життя населення [3, с. 4].

Таблиця 1

Динаміка, склад і структура видатків зведеного бюджету на соціальну сферу у період 2010–2015 рр.

Роки		Всього видатки зведеного бюджету, в тому числі:	Всього видатки на соціальну сферу, з них:	охорона здоров'я	духовний і фізичний розвиток	освіта	соціальний захист і соціальне забезпечення
2010	млрд. грн.	404,34	245,81	44,63	11,94	82,30	106,94
		377,84	240,62	44,75	11,52	79,82	104,53
	частка, %	100,0	63,51	11,84	3,04	21,12	27,66
	рівень вик-я, %	93,4	97,9	100,2	96,4	96,9	97,7
2011	млрд. грн.	444,25	256,26	49,14	11,34	88,78	107,00
		416,85	251,39	48,96	10,75	86,25	105,43
	частка, %	100,0	60,30	11,74	2,57	20,69	25,29
	рівень вик-я, %	93,80	98,09	99,63	94,79	97,15	98,53
2012	млрд. грн.	533,12	308,56	60,01	15,13	104,74	128,68
		492,45	298,95	58,45	13,64	101,56	125,30
	частка, %	100,0	60,70	11,86	2,77	20,62	25,44
	рівень вик-я, %	92,37	96,88	97,40	90,15	96,96	97,37
2013	млрд. грн.	554,50	339,91	64,96	15,42	111,96	147,57
		505,84	325,81	61,56	13,66	105,53	145,06
	частка, %	100,0	64,41	12,17	2,70	20,86	28,68
	рівень вик-я, %	91,22	95,85	94,76	88,58	94,25	98,29
2014	млрд. грн.	588,23	345,67	64,11	16,43	113,00	152,13
		523,12	309,11	57,15	13,85	100,11	138,00
	частка, %	100,0	59,08	10,92	2,64	19,13	26,38
	рівень вик-я, %	88,93	89,42	89,14	84,29	88,59	90,71
2015	млрд. грн.	717,2	392,86	75,44	17,86	121,13	178,43
		679,8	377,77	71,01	16,23	114,19	176,34
	частка, %	100,0	55,57	10,44	2,38	16,79	25,94
	рівень вик-я, %	94,78	96,15	94,12	90,87	94,27	98,82

Примітка. Складено автором за даними джерела [2].

У табл. 1 подано динаміку, склад та структуру видатків зведеного бюджету України на соціальну сферу. Дані, представлені у табл. 1 зображають тенденцію до поступового зростання видатків зведеного бюджету України на соціальну сферу з 240,62 млрд. грн. у 2010 р. до 377,77 млрд. грн. у 2015 р., тобто за останні шість років дана група видатків зросла на 137,15 млрд. грн.

У структурі видатків зведеного бюджету частка видатків на соціальну сферу знаходиться в межах 64,41% – 55,57% з характерним її зменшенням у 2014–2015 рр. За період 2010–2015 рр. питома вага видатків зведеного бюджету на соціальну сферу скоротилася на 8,84 відсоткових пункти. Так, якщо у 2010 р. на 1 грн. видатків зведеного бюджету України 63,51 коп. поступало на фінансування соціальної сфери, то у 2015 р. – лише 55,57 коп.

Рівень виконання показників зведеного бюджету за видатками на соціальну сферу вказує на те, що у жодному з років у період 2010–2015 рр. 100-відсоткового виконання плану чи його перевиконання не було досягнуто.

Не зважаючи на постійне зростання абсолютних показників бюджетних видатків на соціальну сферу, демографічні показники, показники стану здоров'я, рівня життя населення та забезпеченість об'єктами соціальної інфраструктури здебільшого мають негативні характеристики. На соціальній сфері негативно відбилася: значне розшарування населення за рівнем достатку, поширення бідності, послаблення соціального захисту, занепад галузей соціальної інфраструктури, погіршення умов праці та відпочинку, структури харчування населення. Наявні соціальні процеси мають довготривалі соціально-економічні наслідки. Значний рівень депопуляції та старіння населення зумовлюють подальше скорочення бази відтворення людського капіталу, збільшення навантаження на працездатне населення та соціальні статті бюджету, збільшення соціальної напруженості [3, с. 138].

Зазначимо, що структура видатків зведеного бюджету України в основному відповідає структурі видатків бюджетів країн Європейського Союзу, у якій пріоритетне значення посідає бюджетне фінансування соціальної сфери. Проте, існують суттєві відмінності у механізмі розподілу цих коштів між окремими установами і організаціями бюджетної сфери. Так, якщо в Україні фінансування установ соціальної сфери здійснюється на основі норм і нормативів бюджетної забезпеченості за усіма однотипними закладами, то у країнах ЄС в основі державного фінансування таких бюджетних структур лежить результативність їх діяльності (наприклад, в освіті – рівень успішності,

учня, студента, результати ЗНО для шкіл, рівень підготовки дітей до школи – в дошкільних навчальних закладах та інше).

Такий підхід дозволяє уникнути соціального паразитизму, утриманства, невиправданих витрат та нецільове використання бюджетних коштів.

Література:

1. Дем'янишин В.Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України / В.Г. Дем'янишин: моногр. – Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – 439 с.
2. Звіти про виконання зведеного, державного та місцевих бюджетів України у 2010–2015 рр., представлені Державною казначейською службою України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>
3. Овчарова Н.В. Виконання бюджетної політики в соціальній сфері: аналіз непрямих соціальних показників / Н.В. Овчарова // Фінансовий простір. – 2011. – №3. – С. 133–138.
4. Сергієнко Л.К. Теоретичні основи формування національної бюджетної політики України / Л.К. Сергієнко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 7. – С. 738–742.
5. Сидор І.П. Бюджетна політика у функціонуванні соціальної сфери: проблеми визначення ефективності / І.П. Сидор // Світ фінансів. – 2016. – №3.
6. Федосов В. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: моногр. / В. Федосов, В. Опарін, С. Львовчкін; за наук. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2002. – 387 с.

Романюк Юлія

Студентка групи ФДГзм-21

Науковий керівник – д.е.н., професор Кізіма Т.О.

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ.

На початковому етапі свого функціонування податкова система України спричинила кризові явища у механізмі розподілу фінансових ресурсів громадян на користь держави, а тому сформувала чіткий стереотип несправедливості, який трансформувався в досить розвинений інститут приховування доходів. У цій ситуації податкове законодавство довело свою неієздатність в пошуку оптимального співвідношення податкових ставок та податкових пільг, які б враховували складну соціально-економічну ситуацію в країні на фоні кризових явищ у всіх сферах суспільного життя.